

POSTANOWIENIE

Dnia 28 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Majchrowski (przewodniczący)

SSN Mariusz Łodko

SSN Paweł Zubert (sprawozdawca)

w sprawie sędziego Sądu Okręgowego w K. B. M.

po rozpoznaniu z urzędu w Izbie Dyscyplinarnej na posiedzeniu w dniu 28 stycznia 2021 roku

w przedmiocie dopuszczalności zażalenia Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w (...) na uchwałę Sądu Najwyższego z 12 października 2020 r., sygn. akt I DO 42/20,

na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w zw. art. 429 § 1 k.p.k.

postanowił:

pozostawić bez rozpoznania zażalenie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w (...) na uchwałę Sądu Najwyższego z 12 października 2020 r., sygn. akt I DO 42/20, jako wniesione przez osobę nieuprawnioną.

UZASADNIENIE

W dniu 14 września 2020 roku prokurator z Wydziału Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej, w sprawie o sygn. akt PK XIV Ds (...), skierował do Sądu Najwyższego wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w K. B. M. za czyny polegające na tym, że:

1. w okresie od 13 sierpnia 2012 r. do 10 października 2012 r. w K., jako sędzia Sądu Okręgowego w K., będąca tym samym funkcjonariuszem publicznym,

działając w celu osiągnięcia korzyści osobistej dla M. B. przekroczyła swoje uprawnienia wynikające z zasady bezstronności i obiektywizmu sędziów w ten sposób, iż w czasie poprzedzającym rozprawę apelacyjną w sprawie o sygn. akt IV Ka (...) Sądu Okręgowego w K., spotkała się z oskarżonym M. B., który złożył apelację na swoją korzyść i po wysłuchaniu jego krytycznych uwag dotyczących orzeczenia sądu I instancji zapewniła go, iż w jego sprawie zapadnie dla niego korzystne orzeczenie, po czym rozpoznając powyższy środek odwoławczy na rozprawie apelacyjnej, której to przewodniczyła, zaskarżony wyrok został przez Sąd zmieniony na korzyść oskarżonego, poprzez warunkowe umorzenie postępowania karnego w zakresie przypisanego mu czynu z art. 157 § 2 k.k., przez co działała na szkodę interesu publicznego w postaci wymiaru sprawiedliwości, tj. o czyn określony w art. 231 § 2 k.k.;

2. w nieustalonym dniu po 10 października 2012 r. w K., w związku z pełnieniem funkcji publicznej sędziego Sądu Okręgowego w K., przyjęła od M. B. korzyść majątkową w postaci telefonu komórkowego nieustalonej wartości w zamian za wydanie zapadłego z naruszeniem konstytucyjnej zasady niezawisłości sędziowskiej, wyrażonej w art. 178 ust. 1 Konstytucji RP oraz zasady bezstronności wyrażanej w art. 82 § 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz zasady obiektywizmu wyrażanej w art. 4 k.p.k. korzystnego dla oskarżonego M. B. wyroku w sprawie o sygn. IV Ka (...) rozpoznanej przed Sądem Okręgowym w K., w której brała udział jako przewodnicząca składu orzekającego, tj. o czyn z art. 228 § 3 k.k.;
3. w nieustalonym dniu 2013 r., nie później niż w dniu 11 marca w K., działając wspólnie i w porozumieniu z A. P., wiedząc że jest on funkcjonariuszem publicznym zatrudnionym na stanowisku Dyrektora Sądu Apelacyjnego w (...) uprawnionym na podstawie art. 31 a § 1 pkt 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, potwierdzonym zakresem obowiązków z 9 stycznia 2003 r. ustalonym przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...), do gospodarowania mieniem Skarbu Państwa, w szczególności budżetem sądów na obszarze apelacji [...] i wykonywania zadania dysponenta trzeciego stopnia dla Sądu

Apelacyjnego w (...) oraz sprawowania kontroli gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem Skarbu Państwa przez te sądy, który zobowiązany był do dokonywania wydatków publicznych, w tym określonych w art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy o finansach publicznych w sposób celowy i gospodarny, przywłaszczyła powierzone przez Skarb Państwa do dysponowania Sądowi Apelacyjnemu w (...) środki pieniężne w kwocie 5.000,00 zł w ten sposób, że zawarła z A. P. działającym jako Dyrektor Sądu Apelacyjnego w (...) pozorną umowę o dzieło nr (...) na kwotę 5.000,00 zł, datowana na dzień 11 lutego 2013 r., której przedmiotem było wykonanie dzieła „Windykacja należności sądowych w aspekcie wydziału karnego”, które to dzieło zgodnie z uprzednimi ustaleniami poczynionymi pomiędzy nią a A. P. nigdy miało nie być wykonane, a celem zawarcia owej umowy było ukrycie przywłaszczenia powierzonych przez Skarb Państwa środków finansowych, a następnie wystawiła rachunek z dnia 11 marca 2013 r. za wykonanie ww. umowy, który to rachunek A. P. przekazał do realizacji wiedząc, iż dzieło nie zostało zrealizowane, w wyniku czego otrzymała wynagrodzenie w kwocie 4.280,00 zł netto, czym działała na szkodę interesu publicznego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Sprawiedliwości, tj. o czyn z art. 21 § 2 k.k. w zw. z art. 231 § 2 k.k. i art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k..

Uchwałą z 12 października 2020 r., sygn. akt I DO 42/20, Sąd Najwyższy uwzględnił powyższy wniosek i zezwolił na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w K. B. M. za wskazane wyżej przestępstwa (pkt I), zawiesił sędziego objętego wnioskiem w czynnościach służbowych (pkt II) i obniżył jej wynagrodzenie o 50% (pkt III), kosztami postępowania obciążając Skarb Państwa (pkt IV).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało zaskarżone w całości na korzyść sędziego B. M. przez jej pełnomocników - adwokata R. B. oraz sędziego Sądu Okręgowego w K. M. C..

Zarządzeniami Przewodniczącego Wydziału I Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z 29 października 2020 roku oraz z 4 listopada 2020 roku zażalenia

adw. R. B. oraz sędziego Sądu Okręgowego w K. M. C. zostały przyjęte do rozpoznania jako złożone w terminie.

Zażalenie na uchwałę Sądu Najwyższego z 12 października 2020 r. wniosk także Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...], zaskarżając powyższe rozstrzygnięcie w całości na korzyść sędziego B. M.. Skarżący podniósł zarzut obrazy art. 80 § 2 c ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej w skrócie p.u.s.p.) poprzez nieprawidłowe uznanie, że zachodzi dostateczne uprawdopodobnienie popełnienia przez sędziego B. M. wszystkich przestępstw opisanych we wniosku o uchylenie immunitetu, wnosząc o uchylenie zaskarżonej uchwały i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Nadto autor zażalenia sformułował ewentualny wniosek o zmianę uchwały i „odmówienie wnioskowi prokuratora” o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego B. M..

Zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału I Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z 18 listopada 2020 roku zażalenie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w (...) zostało przyjęte do rozpoznania jako złożone w terminie. Jednocześnie w wydanym zarządzeniu nie dokonano oceny, czy rzecznik dyscyplinarny jest osobą uprawnioną do wywiedzenia złożonego w niniejszej sprawie zażalenia.

Pismem z 26 listopada 2020 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych Przemysław Radzik poinformował Sąd Najwyższy o wydanym 25 listopada 2020 r., w oparciu o przepisy art. 112a § 1a i § 3 p.u.s.p., postanowieniu o przejęciu do własnego prowadzenia sprawy prowadzonej przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w (...) pod sygn. akt (...). Odnosząc się natomiast do treści zażalenia wywiedzonego przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w (...) podkreślił, iż nie podziela argumentacji zawartej w tym środku odwoławczym, zarówno w zakresie treści zarzutów, jak i sformułowanych wniosków.

Odnosząc się do stanowiska Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie

Apelacyjnym w (...) wskazał, iż do czasu przejęcia sprawy przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych był on uprawniony do własnej oceny potrzeby i możliwości wniesienia środka odwoławczego, dodając, iż w jego ocenie nieuprawnione jest - na obecnym etapie postępowania - wskazywanie jakoby delikt dyscyplinarny, który miałby być popełniony przez sędziego B. M., wypełniał znamiona przestępstw opisanych we wniosku o wyrażenie zgody na pociągnięcie jej do odpowiedzialności karnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wywiedziony przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w (...) środek odwoławczy należało pozostawić bez rozpoznania. Dokonana bowiem zgodnie z art. 430 § 1 k.p.k. ponowna - i konieczna po przekazaniu akt do sądu dyscyplinarnego II instancji - kontrola warunków skutecznego wniesienia środka odwoławczego wykazała, że zażalenie zostało wniesione przez osobę nieuprawnioną.

Na wstępie przypomnieć należy, iż sąd odwoławczy pozostawia bez rozpoznania przyjęty środek odwoławczy, jeżeli zachodzą okoliczności określone w art. 429 § 1 k.p.k., tj. gdy został on wniesiony przez osobę nieuprawnioną, bądź po terminie lub jest niedopuszczalny z mocy ustawy, a nadto gdy przyjęcie wywiedzonego środka odwoławczego nastąpiło na skutek niezasadnego przywrócenia terminu (art. 430 § 1 k.p.k.). Jak wskazuje się w doktrynie, powyższe uchybienia mają charakter nieusuwalny, powodując w konsekwencji konieczność skierowania sprawy na posiedzenie w celu pozostawienia środka odwoławczego bez rozpoznania (zob. Dariusz Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, opublikowano: LEX/el. 2020).

Poddając kontroli dopuszczalność wniesienia środka odwoławczego przez rzecznika dyscyplinarnego, należało zweryfikować stanowisko wyrażone w zarządzeniu Przewodniczącego Wydziału I Izby Dyscyplinarnej Sądu

Najwyższego z 18 listopada 2020 r. w przedmiocie przyjęcia zażalenia Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w (...) na uchwałę Sądu Najwyższego z 12 października 2020 roku, sygn. akt I DO 42/20.

Sąd Najwyższy orzekający w niniejszej sprawie jako sąd dyscyplinarny II instancji doszedł do przekonania, iż przyjęcie zażalenia rzecznika dyscyplinarnego było niezasadne, z uwagi na istniejące uchybienie w postaci braku uprawnienia skarżącego do wniesienia środka odwoławczego. W takiej natomiast sytuacji sąd odwoławczy – z uwagi na stanowczy charakter przepisu art. 430 § 1 k.p.k. - zobligowany był do pozostawienia przyjętego zażalenia bez rozpoznania. Podkreślić przy tym należy, iż wprowadzie środek odwoławczy, który okazuje się być obarczony wadą wskazaną w art. 429 § 1 k.p.k., winien spotkać się z odmową przyjęcia przez prezesa sądu, do którego został złożony, jednakże nawet w sytuacji, gdyż został on niezasadnie przyjęty powinien być pozostawiony bez rozpoznania.

Podjęcie decyzji tego rodzaju w odniesieniu do zażalenia Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w (...) uzasadnia analiza kręgu osób uprawnionych do zaskarżenia uchwały sądu dyscyplinarnego I instancji w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej w kontekście przedmiotu zaskarżenia, a tym samym jego kierunku. Prowadzi ona bowiem do wniosku, że rzecznik dyscyplinarny został pozbawiony możliwości skutecznego wniesienia środka odwoławczego w sytuacji, gdy konsekwencją rozstrzygnięcia sądu dyscyplinarnego jest wyrażenie zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, co miało miejsce w niniejszej sprawie.

Na wstępie podkreślić należy, iż postępowanie w przedmiocie rozstrzygnięcia wniosku o wyrażenie zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 28 listopada 2007 r., sygn. akt K 39/07 (Dz.U. 2007.230.1698, LEX nr 319447), normowane jest wyłącznie w art. 80 p.u.s.p., który jedynie szczątkowo reguluje postępowanie w tym zakresie, nie obejmując w szczególności zagadnień związanych z postępowaniem odwoławczym. Powstały brak normy dotyczącej środków odwoławczych oraz wprost odsyłającej do odpowiedniego stosowania w

postępowaniu immunitetowym (w zakresie nieuregulowanym art. 80 p.u.s.p.) przepisów ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, a w zakresie nimi nieuregulowanym, przepisów Kodeksu postępowania karnego, wywołał natomiast istotne konsekwencje ustrojowe poprzez uniemożliwienie prawidłowego funkcjonowania instytucji uchylenia immunitetu sędziowskiego.

Występujące w judykaturze wątpliwości ostatecznie rozstrzygnięto uchwałą składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 27 maja 2009 r., sygn. akt I KZP 5/09, w której stwierdzono, iż „w postępowaniu toczącym się przed sądem dyscyplinarnym w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej lub na jego tymczasowe aresztowanie odpowiednie zastosowanie mają przepisy o postępowaniu dyscyplinarnym, zawarte w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (...), zaś w zakresie nimi nieuregulowanym, koniecznym dla zachowania funkcjonalności i standardów rzetelnego procesu, przepisy Kodeksu postępowania karnego” (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 27 maja 2009 r., I KZP 5/09, LEX nr 493998). Jednocześnie podkreślono przy tym, iż „podobieństwo postępowania dyscyplinarnego i postępowania o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej ze względu na podmiot, którego dotyczą i organ je prowadzący (sąd dyscyplinarny – art. 110) oraz podobieństwo celów (zapewnienie możliwości ukarania i odsunięcia od orzekania sędziów niespełniających standardów wymaganych ustawą i zasadami etyki), jak również ze względu na wzajemne uzupełnianie się instytucji „zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych”, wydaje się nad wyraz oczywiste”.

Podzielając argumentację zawartą w uzasadnieniu powyższej uchwały wskazać należy, iż wobec prawodawczej luki konstrukcyjnej dla jej uzupełnienia konieczne jest stosowanie „wnioskowania z norm o normach”, będącego jedną z postaci analogii legis, z racji podobieństwa stanów faktycznych przy takim samym motywie legislacyjnym. Zważając na powyższe zasadne jest w realiach niniejszej sprawy odniesienie się do trybów uchylenia przeszkody procesowej w postaci immunitetu formalnego uregulowanych w art. 55 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym oraz art. 30 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. - Prawo

o ustroju sądów wojskowych. Zaznaczyć bowiem należy zarówno tożsamość celów powyższych regulacji, jak i łączący je represyjny charakter.

Zgodnie z art. 55 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w terminie 7 dni od dnia doręczenia uchwały odmawiającej zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej przysługuje organowi lub osobie, która wniosła o zezwolenie, oraz Rzecznikowi Dyscyplinarnemu Sądu Najwyższego zażalenie do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji. W tym samym terminie zainteresowanemu sędziemu przysługuje zażalenie na uchwałę zezwalającą na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej. Tożsama regulacja była zawarta w przepisie art. 49 § 3 ustawy z 23 listopada 2002 roku o Sądzie Najwyższym (Dz.U.2002.240.2052 ze zmianami). Według natomiast dyspozycji art. 33 § 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. - Prawo o ustroju sądów wojskowych w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia uchwały odmawiającej zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, organowi lub osobie, która wniosła o zezwolenie, oraz Rzecznikowi Dyscyplinarnemu Sędziów Sądów Wojskowych przysługuje zażalenie do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji.

W tym samym terminie sędziemu przysługuje zażalenie na uchwałę zezwalającą na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej.

Powyższe regulacje w sposób tożsamy kształtują zatem uprawnienie rzecznika dyscyplinarnego do kwestionowania decyzji sądu dyscyplinarnego I instancji, umożliwiając wniesienie środka odwoławczego (zażalenia) jedynie od tych rozstrzygnięć, w których nie została wyrażona zgoda na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. Zarówno w ustawie o Sądzie Najwyższym, jak i ustawie Prawo o ustroju sądów wojskowych nie przewidziano natomiast prawa do zaskarżenia przez rzecznika dyscyplinarnego uchwały wyrażającej zgodę na uchylenie sędziowskiego immunitetu.

Wskazać w tym miejscu należy, iż analogiczne uprawnienie do zaskarżania orzeczeń sądu meriti zawarte zostały również w zbieżnej - zarówno systemowo, jak i w pod względem celowościowym - ustawie z 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. Zgodnie z art. 135 § 11 tej ustawy w terminie 7 dni od dnia

doręczenia uchwały odmawiającej zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy oraz rzecznikowi dyscyplinarnemu przysługuje zażalenie do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji. W tym samym terminie prokuratorowi przysługuje zażalenie na uchwałę zezwalającą na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie.

Analizując treść powyższych regulacji wskazać zatem należy, iż wprowadzenie nie budzi jakichkolwiek wątpliwości prawo do złożenia przez rzecznika dyscyplinarnego zażalenia na uchwałę sądu dyscyplinarnego I instancji, jednakże uprawnienie to zostało w sposób wyraźny przez ustawodawcę uzależnione od kierunku wydanego przez ten sąd rozstrzygnięcia. Rzecznik Dyscyplinarny (podobnie jak wnioskodawca) ma bowiem możliwość zakwestionowania uchwały jedynie w sytuacji, gdy sąd dyscyplinarny I instancji zdecyduje o nieuwzględnieniu wniosku o pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. Zaskarżeniu przez rzecznika podlegać zatem będzie uchwała w przedmiocie odmowy wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, jak również inna decyzja, której skutkiem jest nieuchylenie istniejącej przeszkody procesowej w postaci immunitetu sędziowskiego. Powyższego uprawnienia ustawodawca nie przewidział natomiast, gdy sąd dyscyplinarny wyrazi zgodę na uchylenie sędziemu immunitetu (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 17 grudnia 2019 roku, I DO 57/19, Lex nr 2978003).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, iż uchwałą z 12 października 2020 r. Sąd Najwyższy w całości uwzględnił wniosek prokuratora i zezwolił na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w K. B. M.. Tym samym wywiedziony przez rzecznika dyscyplinarnego środek zaskarżenia od uchwały sądu I instancji należy uznać za pochodzący od osoby nieuprawnionej, gdyż decyzję tą zaskarżyć mogła jedynie zainteresowana sędzia oraz jej pełnomocnicy. Stanowi to okoliczność nakazującą – zgodnie z art. 430 § 1 k.p.k. – pozostawienie zażalenia bez rozpoznania.

Przedstawione argumenty spowodowały zatem konieczność pozostawienia bez rozpoznania wywiedzionego przez skarżącego zażalenia na uchwałę Sądu

Najwyższego z 12 października 2020 roku, sygn. akt I DO 42/20 w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie sędzi B. M. do odpowiedzialności karnej.

Na marginesie jedynie wskazać należy, że udzielenie skarżącemu błędnego pouczenia co do przysługującego mu środka odwoławczego nie spowodowało, iż stał się on podmiotem uprawnionym do złożenia zażalenia na uchwałę wyrażającą zgodę na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. Uprawnienie to wynikać musi z przepisu prawa (w tym wypadku stosowanych na zasadzie analogii norm zawartych w ustawie o Sądzie Najwyższym i ustawie – Prawo o ustroju sądów wojskowych), a nie z oświadczenia organu procesowego. O ile więc przyjęcie środków zaskarżenia wywiedzionych przez sędzię B. M. i jej pełnomocników, pomimo niezbadania ich uprawnień do tych działań, nastąpiło słusznie, o tyle przyjęcie do rozpoznania zażalenia rzecznika dyscyplinarnego nie znajduje ustawowego upoważnienia.